

Список використаних джерел

1. Методические рекомендации по управлению рисками кредитных организаций на рынке ценных бумаг (первая редакция) – М.: Национальная фондовая ассоциация, 2000.
2. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Затверджено Постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 р. – електронний документ, режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
3. International convergence of capital measurement and capital standards: A revised framework. Bank for International Settlements, Basle Committee on Banking Supervision, 2004. – [Electronic Resource] : [USA: Banks overviews, 1930-2017] – Mode of access: <http://www.bis.org>.
4. Бартон Т. Комплексный подход к риск-менеджменту: стоит ли этим заниматься.; [пер. с англ.] / Т. Бартон, У. Шенкир, П. Уокер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 208 с.

Вітлінський В. В.,

д.е.н., професор

Слабко М. В.

*кафедра економіко-математичного моделювання
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

РИЗИКИ ПЕРЕХОДУ ДО ГІГ-ЕКОНОМІКИ

Гіг-економіка — поняття, що з'явилося нещодавно, але вже привертає увагу роботодавців і дослідників світових бізнес-шкіл. Це яскравий приклад світової тенденції трансформації класичної (аналогової) економіки до цифрової.

Суть явища, зокрема, полягає в кардинальній зміні ринку праці, перехід від наявності робочих місць з постійною зайнятістю в одного роботодавця до тимчасових проектів у різних компаніях в одного незалежного працівника [3].

В основі гіг-економіки знаходяться мобільні сервіси, які дозволяють працівникам взаємодіяти в економічному полі без посередників, таких як, наприклад, державні установи, влада тощо. Працівники-фрілансери офіційно не мають формального працевлаштування, а працюють на ту чи іншу компанію.

Проте, часто переваги гіг-економіки залишаються не повністю реалізованими. Це пояснюється тим, що, якщо професія, напрямок підприємницької діяльності або державна послуга має досить складний характер, то цифрові технології за допомогою автоматизації здатні виконати лише частину завдань дещо дешевше, ефективніше або зручніше. Для виконання іншої частини складніших завдань, як і раніше, необхідні якості, якими володіють люди, а комп'ютери поки що ні [3]. Багато традиційних операцій, які виконуються бухгалтером або банківським працівником, наприклад, проведення розрахунків або зняття грошей, сьогодні автоматизовані. Для виконання інших, наприклад, розробки стратегії сплати податків або консультування клієнтів, потрібні складні розумові або соціальні й емоційні навички. Так само, багато державних послуг, пов'язаних з наданням інформації або звичайних дозволів, піддаються автоматизації. Однак інші, наприклад, викладання, або виконання поліцейських функцій, потребують чималої розсудливості та запасу знань.

Одним із основних механізмів, за допомогою якого цифрові технології можуть сприяти економічному зростанню, є конкуренція. Інформаційні потоки нарастають і прискорюються, в результаті у споживачів з'являється більше вибору і їм стає простіше порівнювати ціни. Компанії, більш ефективно використовують технології, розвиваються, змушуючи інших наслідувати їх приклад [4]. Чимало фактів свідчить про те, що подібне відбувається в економіці в усьому світі, проте можливе виникнення низки проблем.

По-перше, в економіці деяких країн цифрові технології поширились швидко, тоді як в інших країнах компанії, що не працюють в секторі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), впроваджували їх повільно. Зазвичай, активніше використовують цифрові технології компанії, які є більшими, швидко зростаючими, які використовують працю висококваліфікованих фахівців. Причини подібних та інших відмінностей залишаються невизначеними та породжують ризики. Різниця в показниках впровадження може бути відображенням, особливостей галузі та управлінського потенціалу, але може бути обумовлена й штучними перепонами, що перешкоджають впровадженню. Однією із причин можуть бути існуючі в деяких країнах високі тарифи на ім-

порт цифрових товарів і послуг. Інша можлива причина – ринкові диспропорції та захисні заходи, що дозволяють компаніям підтримувати свої доходи на певному рівні, не побоюючись нових учасників ринку, більш схильних до інновацій. Так наприклад, мексиканські компанії, які зіткнулися з конкуренцією з боку китайських, збільшили кількість комп'ютерів в розрахунку на одного працюючого і стали в два рази частіше використовувати Інтернет для проведення закупок, ніж фірми, що не зіткнулись з серйозною конкуренцією.

По-друге, коли інтернет-компанії починають діяти на тому полі, на якому працюють аналогічні «традиційні» фірми, потрясіння можуть бути досить великими, і регуляторні органи часто не розуміють, чи варто їм реагувати, а якщо так, то яким чином. Компанії, що працюють у парадигмі «економіки за запитом», наприклад Uber і Airbnb, кинули виклик традиційним таксі і готельним компаніям. Вони побудовані на принципі інтернет-платформи. У різних містах – від Нью-Йорка до Києва та Пекіну – усталені «традиційні» компанії намагались не допустити в свої галузі нових конкурентів, зокрема, закликаючи регуляторні органи забезпечити дотримання раніше прийнятих галузевих правил, наприклад, вимог про знання міста (вимагаються від лондонських таксистів) або вимоги щодо страхування. Однак підприємці, які застосовують ці нові моделі, часто домагаються успіху, тому що виходять на ринки з серйозними диспропорціями, де фактично існують монополії або олігополії. Відповідно, ризик, пов'язаний з допуском на ринок нових компаній, слід зіставляти з тими вигодами, які споживачі отримують завдяки зниженню цін і підвищенню ступеня зручності.

Третім потенційним джерелом ризику є домінуюча позиція багатьох онлайн-платформ і посередницьких інтернет-компаній. Цифрова економіка створює сприятливі умови для природних монополій, і сьогодні деякі платформи домінують на відповідних ринках. Вони отримують такий великий прибуток, що можуть швидко завойовувати нові ринки, купуючи конкуруючі компанії або розвиваючи конкуруючий сервіс; новим компаніям на місцях, зокрема й у країнах, що розвиваються, для роботи залишаються лише невеликі ринкові ніші. Сьогодні деякі найбільші інтернет-компанії знаходяться під пильним наглядом регу-

люючих органів. Компанія Google, яка отримує майже третину всіх світових доходів від цифрової реклами, стала об'єктом розслідування за підозрою в преференційному розміщенні власних продуктів та застосуванні заборонених методів у розміщенні реклами. Компанія Amazon – найбільша торгівельна платформа книжкових видавництв – використовувала своє становище на ринку для просування власної політики ціноутворення. Компанія Safaricom, яка керує роботою платіжної системи M-Pesa, здійснювала протидію виходу на ринок конкуруючих постачальників послуг [1]. Нові проблеми виникають і щодо величезних масивів доступної для публічного доступу персональної інформації, яку збирають багато таких компаній [2].

Поки що занадто рано висловлювати судження, чи приведуть ці проблеми до скорочення сукупної економічної вигоди, спричиненою розвитком цифрових технологій, або ж їх пом'якшать низькі первинні витрати на початок діяльності в цьому секторі і високі темпи технічного прогресу. Інтернет бізнес-моделі існуючих і нових компаній, зазвичай, вигідні споживачам. Ринки відрізняються високим динамізмом, і тому багато переваг, які отримують компанії, що розширюють масштаби своєї діяльності, або першими почали працювати в тій чи іншій сфері, можуть виявитися тимчасовими. Тому більші розміри дають великим компаніям можливість надавати послуги і продукти за низькими цінами або безкоштовно, а їх високий прибуток спрямовується на фінансування досліджень і розробок (НДДКР).

На нашу думку, необхідно, щоб законодавчі органи забезпечували всім інноваційним компаніям рівні можливості виходу на ринок і конкуренцію на рівних умовах. Інакше, можливо, що економічні показники роботи компаній різного розміру або в різних країнах, галузях тощо будуть і далі різнитись і сприяти збільшенню різниці в економічних показниках та зумовлювати зростання ступеня ризику. Важливою є також адаптація методології та інструментарію ризик-менеджменту до потреб та проблем гіг-економіки.

Список використаних джерел

1. Chomitz, Kenneth. 2015. «Information as Intervention: A Visit to Digital Green.» Let's Talk Development (blog). <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/information-intervention-visit-digital-green>.

2. Economist. 2014. «Defending the Digital Frontier: A Special Report on Cybersecurity.» July. <http://www.economist.com/news/special-report/21606416-companies-markets-and-countries-areincreasingly-under-attack-cyber-criminals>.

3. Handel, Michael. 2015. «The Effects of Information and Communication Technology on Employment, Skills, and Earnings in Developing Countries.» Background paper for the World Development Report 2016, World Bank, Washington, DC.

4. Plaza, Sonia, Seyed Reza Yousefi, and Dilip Ratha. 2015. «Technological Innovations and Remittance Costs.» Background paper for the World Development Report 2016, World Bank, Washington, DC.

Воргач О. А.

аспірант

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Технологічні зміни в світі сприяли розвитку цифрової економіки. Це дозволило багатьом країнам вживати заходів щодо становлення та розвитку смарт-промисловості. Основною її вимогою є наявність STEM-персоналу¹ з цифровими навичками, які постійно оновлюються. У зв'язку з цим виникли тенденції щодо освіти протягом усього життя (life-long learning).

Оскільки навчання стає безперервним процесом, потрібні стимули для залучення до нього персоналу. У «OECD Innovation Strategy-2015», аналітичному дослідженні європейського парламенту «Industry 4.0» та звіті McKinsey Global Institute одним з дієвих інструментів підготовки STEM-персоналу виділяють державне регулювання інвестицій в освіту за допомогою податку на доходи фізичних осіб².

В Україні «Концепцією розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018 – 2020 рр.» передбачено план дій по стрімкій цифровізації економіки. Одним з основних її напрямків відзначено розвиток цифрових компетенцій і STEM-навчання.

---

¹ Скорочення від Science, Technology, Engineering, Mathematics.

² Відповідає прибутковому податку (personal income tax) в зарубіжній літературі.